

Гановська Анжеліка,
спеціальність «Дошкільна освіта», V курс,
12Мд-дошк група, ННІ педагогіки,
Сорочинська Оксана,
доцент кафедри дошкільної освіти та педагогічних інновацій,
кандидат педагогічних наук
Житомирський державний університет ім. Івана Франка
(м. Житомир, Україна)

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

В умовах сьогодення ціннісне ставлення до природи має бути невід'ємною складовою частиною загального досвіду кожного громадянина нашої держави. Адже, сформована природничо-екологічна компетентність не дається людині з народження, її удосконалення продовжується протягом всього життя. Важливим елементом цього складного і багатогранного процесу є підвищення рівня екологічної культури дітей, оскільки від цього залежить формування її світогляду, утвердження в їх свідомості природи як універсальної цінності для життя людини і його рівноправного партнера, необхідності ціннісного, дбайливого, ставлення до неї.

Цілеспрямованість вирішення обраної проблеми підтверджено у: законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про дошкільну освіту» (2001 р.); «Концепції виховання дітей дошкільного віку» (2020 р.); «Базовий компонент дошкільної освіти в Україні» визначає зміст знань дошкільників із різних сфер людської життєдіяльності: зокрема в ньому зазначені загальні підходи до формування особистості через сферу життєдіяльності в природі, а саме: «Природа є: екологічне спрямування, виховання різнобічної і гармонійної особистості, орієнтованої на відтворення екологічної культури суспільства, комплексний підхід, що передбачає розвиток чуттєвої сфери, засвоєння певного кола знань та оволодіння практичними вміннями» [1, 13-15]; «Нова українська школа» (2016 р.), освітні програми розвитку дітей дошкільного віку такі, як: «Впевнений старт», «Дитина», «Я у світі», «Українське дошкілля» та інші, спрямовані на

модернізацію дошкільної освіти, оновлення змісту, форм і методів роботи з дітьми дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що вчені обґрунтовують різні аспекти проблеми екологічного виховання у педагогічній науці за такими напрямками: значна кількість досліджень у дошкільній педагогіці присвячена систематизації знань про природу (Л. Буркова, Т. Земцова, Л. Маневцова, Л. Міщик, С. Ніколаєва, А. Федотова, Т. Христовська, І. Хайдурова) роботи, присвячені формуванню у дітей дошкільного віку бережливого (В. Грецова), дбайливого (М. Ібраїмова, Г. Марочко, З. Плохій), свідомого (І. Комарова), ціннісного (М. Роганова) ставлення до природи.

Формуючи дбайливе ставлення до природи, необхідно виходити з наступного: головне, щоб дитина зрозуміла, що людина і природа взаємопов'язані, тому турбота про природу є турботою про людину, а те, що шкодить природі, завдає шкоди і кожному з нас. Основний зміст екологічної освіти дошкільників полягає у формуванні мотиваційних основ екологічної свідомості дитини. Екологічна освіта включає екологію особистості, свідомості, душі, культури. Екологічну субкультуру дитинства малюк засвоює шляхом накопичення особистісного досвіду в навколишньому просторі, набуття екологічного досвіду у спеціально створених умовах (організоване навчання), а також шляхом творчого переосмислення отриманого досвіду [2, с. 40-44].

Ціннісне ставлення до природи являє собою стійке особистісне прийняття природи як суб'єкта непрагматичної взаємодії і характеризується позитивним відношенням до природних об'єктів і явищ.

Враховуючи вікові особливості дошкільнят, до яких можна віднести вразливість, співчуття, співпереживання, які допомагають дитині увійти «до життя іншої живої істоти з середини» писав В. Сухомлинський, відчуті чужий біль як свій власний. Екологічне виховання дітей дошкільного віку, з точки зору науковців, припускає:

- виховання гуманного відношення до природи (етичне виховання);
- формування системи екологічних знань і уявлень (інтелектуальний розвиток);

- розвиток естетичних відчуттів (уміння бачити і переживати красу природи, захопитися нею, бажання зберегти її);
- участь дітей в посильній для них діяльності по догляду за рослинами і тваринами, по охороні і захисту природи.

Екологічне виховання дошкільників слід розглядати, перш за все, як етичне виховання, бо в основі ставлення людини до оточуючого її світу природи повинні лежати гуманні відчуття, тобто усвідомлення цінності будь-якого прояву життя, прагнення захистити і зберегти природу і т. д. [4, с. 40-44]

У старшому дошкільному віці у дитини виникають і формуються найскладніші системи загальних уявлень про навколишній світ, закладається фундамент змістовнонаочного мислення. Причому на порівняно вузькому емпіричному матеріалі діти виділяють загальні схеми орієнтації в просторово-часових і причинно-наслідкових залежностях речей. Ці схеми слугують своєрідним каркасом тієї «системи координат», усередині якої дитина починає все глибше опановувати різними властивостями багатоманітного світу, вони слабо усвідомлені і є інтуїтивною формою організації поведінки дитини. [3, с. 14-16]

Таким чином, у процесі екологічного виховання в дітей формується екологічна свідомість та культура. Складовою останньої є ціннісне ставлення до природи, яке включає в себе емоційні переживання, що відповідають потребам і системі цінностей певного суспільства, і характеризується позитивним відношенням до природних об'єктів і явищ.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Дошкільне виховання. 2012. №7. С. 4-19.
2. Педагогічний дискурс : зб. наук. пр. / Ін-т педагогіки Нац. акад. пед. наук України, Хмельниц. гуманіт.-пед. акад. / гол. редактор І. М. Шоробура. Хмельницький: ХГПА, 2011. Вип. 9. 407 с.

3. Реус В.О. Формування емоційно-ціннісного ставлення до природного довкілля у старших дошкільників: навчальний посібник /В.О. Реус, Н.В. Притулик. Чернігів, 2016. 64 с. <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3506/1/Формування%20емоційно-ціннісного%20ставлення%20до%20природного%20довкілля%20у%20старших%20дошкільників.pdf>
4. Яришева Н.В. Методика ознайомлення дітей з пр. продукцією К.: Вища школа, 1993. 255с.